

UČITELJSKI TOVARIŠ.

Glasilo

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Izdavatelj in urednik:

Andrej Žumer,

nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Št. 2.

Ljubljana, 16. prosinca 1891.

XXXI. leto.

Vsebina: Zakon z dné 5. listopada 1890. l. — Janja Miklavčič — Št. Vid: Zakaj se pričinja pouk v ženskih ročnih delih s kvačkanjem in ne s pletenjem? — J. Marn: Knjiga Slovenska. — Ukazi in odredbe šolskih oblastev. — Književnost. — Vprašanja in odgovori. — Naši dopisi: Iz Ljubljane. — Iz Planine. — Iz Št. Jurija pri Izlakah. — Iz Prinskevega pri Kranji. — Od Zile. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva.

Z a k o n

z dné 5. listopada 1890. l., veljaven za vojvodino Kranjsko, o uredbi osebnih in službenih razmer k oboroženi moči spadajočih učiteljskih oseb na kakšni javni ljudski šoli z ozirom na njih dolžnost do aktivnega vojaškega ali črnovojniškega službovanja.*)

Po nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske ukazujem tako:

§ 1.

Ta zakon se tiče učiteljskih oseb, ki so na podstavi spričevala o učiteljski usposobljenosti ali zrelostnega spričevala stalno ali začasno nameščene na kakšni ljudski šoli.

§ 2.

Naborna dolžnost, izvzemši slučaj kazenskega nabora zunaj starostne vrste in zunaj reda, določenega z žrebom v zmislu vojnega zakona z dné 11. mal. travna l. 1889., drž. zak. št. 41, prostovoljni vstop kot častnik v neaktivno deželno brambo,

*) Ta zakon je razglašen po deželnem zakoniku XII. kos 1890., izdan in razposlan dné 11. grudna 1890.

potem okolnost, da kdo v deželni brambi ali kot jednoletni prostovoljec jednoletne prèzentne službe ni še nastopil, kakor tudi po dovršitvi zakonite prèzentne službe še dalje trajajoča vojna dolžnost niso zapreke, ki bi ovirale sprejem v učiteljsko službo na kakšni javni ljudski šoli.

§ 3.

Za več nego za jednoletno prèzentno službo zavezujoči prostovoljni vstop ljudsko-šolskega učitelja v aktivno vojaško službo ima za nasledek izstop iz šolske službe.

§ 4.

K oboroženi moči spadajoče učiteljske osebe kakšne javne ljudske šole ne potre-

bujejo v slučaju svojega poziva k aktivni vojaški službi (z aktivno službo v črni vojski vred) nobenega dopusta.

Kadar pozvanec uživa dovoljeni mu dopust, izgubi le-ta s pozivom k vojaški službi takoj svojo moč.

§ 5.

Med aktivnim vojaškim službovanjem

- a) v namen svojega vojaškega izučavanja v času določenem za izučavanje vojaških novincev,
 - b) o priliki perijodičnih orožnih vaj,
 - c) v slučaju mobilizacije in
 - d) v slučaju, da se skliče črna vojska,
- ostaneta vsakemu ljudsko-šolskemu učitelju ohranjeno njegovo učiteljsko mesto in njegova službena stopnja.

S takšnim vojaškim službovanjem se ne ovira povišanje v učiteljski službi in v njem prebiti čas se všteva v petletje, katero je ljudsko-šolskemu učitelju prebiti, da doseže pravico do službeno-starostnih doklad, kakor tudi v čas, vštevni za pokojnino.

§ 6.

Za učiteljske osebe, pozvani k aktivni vojaški službi, veljajo pristojbinski predpisi za stoječe vojstvo, vojno pomorstvo in deželno brambo, oziroma pristojbinski predpisi za črno vojsko.

Gledé prejemkov, združenih z njih službovanjem na kakšni javni ljudski šoli, veljajo nastopna določila:

1. za dobo v § 5. pod točkama a) in b) omenjenih aktivnih vojaških službovanj niti popolnoma, niti deloma ustaviti s službovanjem na kakšni javni ljudski šoli združenih prejemkov, v kolikor isti niso zavisni od izpolnjevanja kakšnih posebnih dolžnostij; gledé teh zadnjih prejemkov je postopati tako, kakor je predpisano o danji dopusta ljudsko-šolskim učiteljem;

2. za dobo odsluževanja zakonito jedno leto ali dalje trajajoče vojaške prèzentne službene dolžnosti je vstaviti vse z ljudsko-šolsko službo združene prejemke;

3. v slučaju mobilizacije, kakor tudi v slučaju poziva k črni vojski (§ 5., lit. c in d) ostanejo k aktivni vojaški ali črnovojniški službi pozvani učitelji na kakšni javni občni ljudski šoli ali na kakšni meščanski šoli, dokler spadajo še k stanu moštva, v užitku polovice s to službo združenih iz normalno-šolskega zaklada, oziroma iz okrajnih šolskih zakladov tekočih prejemkov; tistim učiteljskim osobam, ki imajo svoje domače ognjišče z ženo ali otroci, ostane ohranjen nadaljni užitek vseh prejemkov na isti način, kakor je odredjeno zgoraj v odstavku 1.;

4. k vojaškim gažistom spadajoči ljudsko-šolski učitelji prejemajo med aktivnim vojaškim službovanjem v slučaju mobilizacije, kakor tudi v slučaju, da se skliče črna vojska:

- a) vsekakor tretjino svojih iz normalno-šolskega zaklada, oziroma iz okrajnih šolskih zakladov tekočih prejemkov;
- b) kadar vojaška plača (brez stranskih pristojbin) brez vštete pod a) omenjene tretjine učiteljskih pristojbin ne doseže polnega zneska učiteljskih pristojbin, od le teh v poravnavo razlike potrebni delež; kadar je vojaška plača jednako visoka ali višja nego šolsko-službeni prejemek, tedaj mora, izvzemši pristo puščeno tretjino, prenehati njega izplačevanje, dokler traje vojaška plača;
- c) tisti ljudsko-šolski učitelji, kateri imajo svoje domače ognjišče z ženo ali otroci, ostanejo vrhu tega v nadaljnem užitku eventualnega naturalnega stanovanja ali eventualne stanarine.

§ 7.

Pri izračunjevanji izmere učiteljskih pristojbin po § 6. ni jemati v poštev med nepretrgano dobo dejanskega vojaškega ali črnovojniškega službovanja v stanu gažistov doseženih višjih vojaških pristojbin.

§ 8.

Ljudsko-šolskim učiteljem na podstavi njih vojaškega službovanja pristajajoče

preskrbninske pravice so ustanovičene tako, kakor civilnim državnim služabnikom, po zakonu z dné 27. grudna 1875. leta, drž. zak. št. 158. Učiteljskim osebam, ki še niso doslužile polnih 10 službenih let in so med aktivnim vojaškim ali črnovojniškim službovanjem postale vsled tega službovanja nesposobne za vojaške službe, kakor za učiteljsko službo, oziroma zajedno nesposobne za civilne zasluzke (§§ 6. in 82. zgoraj navedenega zakona), prizna se namesto odpravnine (§ 63. deželnega zakona z dné 29. mal. travna 1873. leta, dež. zak. št. 22) pokojnina v oni visokosti, kakoršna bi jim po zakonu pristajala po dovršenih desetih službenih letih.

§ 9.

Vdovam in sirotam med vojaškim ali črnovojniškim službovanjem umrlih učiteljskih oseb ostane ohranjena po skupnem službovanji umrlega utemeljena pravica do pristojbin. Kadar bi umrli še ne imel polnih deset vštevnihi službenih let, tedaj imajo zaostali s tem pogojem, da je nastopila smrt vsled vojaškega ali črnovojniškega službovanja, pravico, namesto do

odpravnine po §§ 68. in 74. deželnega zakona z dné 29. mal. travna 1873, dež. zak. št. 22, do onih pristojbin, do katerih bi bili upravičeni, ko bi bil umrli že dopolnil deseto službeno leto.

Kadar se pristojbinskih pravic vdov in sirot tikajoči se vojaški predpisi ne strinjajo s takšne pravice uravnajočimi določili deželnega zakona z dné 29. malega travna 1873. leta, dež. zak. št. 22, nastopiti mora na vsak način ugodnejše ravnanje, in pri tem morajo v vsakem slučaju samo po vštevnihi vojaškem službovanji praviloma izhajajoče preskrbninske pristojbine zadeti vojaško-pokojninski etát, na podstavi skupnega službovanja po zgoraj navedenem deželnem zakonu morebiti pripadajoči višji znesek pa učiteljski pokojninski zaklad.

§ 10.

Mojemu ministru za bogočastje in uk je naročeno, izvršiti ta zakon.

V Mürzstegu, dné 5. vinotoka 1890.

Francišek Jožef s. r.

Gautsch s. r.

Zakaj se pričjenja pouk

v ženskih ročnih delih s kvačkanjem in ne s pletenjem?*)

Kako znamenit in važen je pouk v ženskih ročnih delih, vidi se iz tega, da postaja zanimanje zanj vedno večje, da se mu je med učnimi predmeti ljudske šole dalo stalno mesto, da mu je šolski zakon odmeril snov in določil njega smoter. A bodi mi tudi dovoljeno omeniti, da je osobito v nas Slovencih ta pouk velevažen, kajti pri nas nahaja ogromno število gospodinj, kojim nedostaje spretnosti v žen-

skih ročnih delih, nedostaje pa tudi krepstij, izhajajočih iz dobro, pravilno urejenega in vestnega pouka v ročnih delih.

Vzgojniki in vzgojnice deklic naj bi nikdar ne pozabili uvaževati prirodnih svojstev njih spola in sredstev, s kojimi morejo ta svojstva zatirati, oziroma pospeševati, krepiti. Deklicam so lastnosti, kakor: nepremišljenost, raztresenost, površnost i. dr. rekla bi — skoro prirojene. Kdor pa zna in hoče uvaževati posledke teh lastnostij, ki so ženskemu spolu toliko pogubnejši nego moškemu, vporabil bode ves svoj vpliv, vso svojo pedagogično

*) Ta odgovor na članek v 24. št. p. l. priobčimo z opomnjo, da je pisateljica prvega članka pisala na podstavi praktične izkušnje ter se ravna pri tem pouku po krajevnih razmerah, ki niso povsod jednake! Praktičnost je pač tu glavno načelo. *Ured.*

zmožnost, da jih zatrè. Dobro, pravilno urejen pouk v ženskih ročnih delih je v to svrhu jeden najizdatnejših, najboljših sredstev, med tem, ko površni pouk v tem predmetu prej škoduje nego koristi, vsaj v vzgojnem pomenu. Da bode torej ta pouk zadoščeval imenitni svoji nalogi, mora biti prav urejen, t. j. po pedagogičnih načelih.

Pedagogično načelo od „ložjega k težjemu“ velja tu baš toliko, kolikor pri drugih predmetih. Vsak pregrešek zoper to načelo se maščuje sam in kdo pri tem največ trpi? Učiteljica največ, potem pa tudi otroci. In vendar se navzlic temu nekatere gospodičine kolegije oddaljujejo od napanjanega načela ter vpeljujejo kot prvo učivo mestu kvačkanja — pletenje. Pletenje ni le mnogo težje od kvačkanja za učiteljico, kakor za učenko, ono je — po izjavi slovečih zdravnikov — slabotnim deklicam jako škodljivo, umorno. Iz kakšnih vzrokov se torej kaj tacega po naših šolah godi, to je uganka. Šolski zakon vsaj stavi kvačkanje pred pletenje, in gotovo ne brez namena. Morebiti se to godi jedino iz vzroka, ker nekatera mati navadi svoje dekletce v predšolski dobi pletenja na dveh iglicah. Prav, vse hvale vredno in biti mora tako, da se gleda na praktičnost izdelkov in to ne samo po šolah na deželi, temveč tudi po mestnih šolah, kajti tudi v mestu je brezbrojno družin, katere s skrajno silo delajo za svoj obstanek — morebiti celo več in ubornejših, nego na deželi. Vendar pa praktičnost sama ne more in nam ne sme biti jedino vodilo, kam bi potem zašle? Ali se mar s kvačkanjem ne more zadoščeovati tej zahtevi? Istotako kakor s pletenjem. Otroške kapice, podbradki, priprosti vložki za

blazine itd. itd., to vse se dá nakvačkati v prvem letu tega pouka in sicer prav lahko, med tem ko bode ona, ki pričinja s pletenjem ali celo z nogavico, komaj teh naučila in še je dvomiti, da bi deklice na ti stopinji izdelovanje nogavic prav umele. Koliko časa potrebuje samo, da privadi neukretne ročice, ki niso še nikdar imele iglic v rokah, držanja dveh kaj še petih pletilk! Koliko časa, predno jih nauči samostojnega začetka in nasnovanja zanj! Pri kvačkanji, kjer je otroku držati le jedno iglo, priuče se vsega tega igraje, kar je ti stopinji tudi najprimernejše! Kako lahko je učiteljici in učenkam drugo leto pletenje, ker so se pri kvačkanji navadile držanja in ročnih pregibkov, ker umo že nekaj vzorcev, ker imajo že nekaj pojmov o oblikah itd. Krivo je mnenje, da je deklicam to v tolažilo, ako se jim kvačkanje, kar vse rade delajo (seveda, ker je lahko), obljudi za prihodnje leto. Prihodnje leto! Kje je še to v otroški glavici! To mu je daljna prihodnjost, katere niti umeti prav ne more. Smelo trdim, da bode dekletce, mučeno s pletenjem, z grozo mislilo na ono prihodnje leto, češ, kaj bode šele s kvačkanjem, ako je že pletenje tako težko! Nasprotno pa sem skušena, koliko veselja do ročnih del rodi se še celo pri sicer lenobnih deklicah s kvačkanjem, katerega se skoro brez znatnega napora nauče, tako da smem reči: učiteljica, ki začenja s pletenjem, muči — v popolnem pomenu besede — sebe in deco, izgubi, reklo bi se lahko, potratí jedno leto dragega časa in mora vsled tega skrčiti učno tvarino, ali pa še kaj važnega izpusti.

Janja Miklavčič — Št. Vid.

Knjiga Slovenska

v

XIX. veku.

*

Slovenska Bčela je l. 1850 ponatisnila Navratilov spis: „Jernej Kopitar“ iz Vedeža; str. 62 pa ima „Nekaj zastran krojenja novih besed“, spisal J. Navratil. L. 1853 str. 7—64: „Želja jezikoznanska o novem letu vsim Slovencom, posebno pisateljem slovenskim v prevdarek“ — o glagolih doveršivnih in nedoveršivnih.

Pomagal je J. Navratil vrlemu A. Janožiču, ko je l. 1850—51 spisaval svoj „Slovar slovenskega in nemškega jezika“; tudi v „Slovnici za domačo in šolsko rabo“ l. 1863 mu hvalo daje za marsiktero prijazno opombo ali popravo. Tako tudi dr. Fr. Miklošič v „Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum“ l. 1862—65. Pomagal je Cigaletu pri slovenski juridično-politični terminologiji kakor tudi sicer pri občnem državnem zakoniku; popravljal slovenske šolske knjige za c. k. šolsko knjižno založbo itd.

Ko je dr. Bleiweis l. 1850—55 so-stavljaj „Berila Slovenske“ za prve štiri gimnazijalne razrede, vravnal mu je J. Navratil več svojih spiskov iz Vedeža itd. na pr.: I. Hudodelstvo matere pride po otroku na dan. Pridnost in nemarnost. Enajsta ura ali čudni strah. Vuzem v Metliki. Mladi Vukasovič. Znamenite lastnosti pajka. Kako Slovenci novo leto praznujejo. Kako se je nekdo pri vzdigovanju zaklada spekel. Otročja želja (Pesem). II. Ples kuhinjske posode. III. Pajek in pajčina. Sedmere lastavice. Pripovedka po serbski narodni. Čeh, Krok, Libuša, Přemisl. Česke pripovedke. Početek in konec janičarjev. — Dvakrat desna roka pa je bil dr. Miklošiču pri sestavljanju „Slovénskijh Beril“ za višje gimnazijalne razrede l. 1853—58, kjer so posebej njegovi spisi p. V. Nekoliko pisem. Golobje domači. Delo in lenoba — po J. Šnia-

deckem. Pandirek. Kertek. Morska kača prvič ujeta. Riba beluga. Piast, iz kmeta kralj. Dositej Obradovič. Matija Čop. Riba jesetra. Deržavin. VI. Pismo mladenča. Veliki Vojvoda Karel v bitvi Aspernski. Jama Postojnska. Boleslav Hrabri in cesar Oton III. Življenje Frančiška Hladnika. Poznavanje sebe in drugih ljudi. VII. Oklic cesarstva avstrijskega — po J. Jirečku. Jernej Kopitar. Ris. Jurij Kastriotič Skenderbeg itd.

Od l. 1851 imajo Novice dokaj dopisov njegovih z Dunaja; tako na pr. je nameraval učene besede dušeslovja (psihologije) poslovenjevati, češ, da njih slovnicek, koristen zlasti v porotah, s pridjano nemško omejnico (definicijo) dá na svetlo (str. 74); str. 151 veselo opisuje slovstveno napredovanje slovensko po slavnih pisateljih p. po Miklošiču, Cigaletu, Hicinjerju itd.

L. 1852—53 je jel J. Navratil v Novicah opisovati „Življenje slavnih Slovanov“. Vvod mu je jako znameniten, in nasvet njegov izvršuje kolikor toliko po „Uč. Tovarišu“ tudi „Jezičnik“; resnica ondi povedana se pa še dan danes premalo čisla mej Slovenci. Glasí se v tedanji obliki:

„Vsak narod se ponaša s svojimi slavnimi možmi, to je z možmi, ki so kaj posebno imenitnega zmodrovali ali znajdli, ter šteje njihovo imenitnost — njihovo slavo tudi sebi v čast. Spodobilo bi se toraj, da bi bil tudi naš — slovenski — narod zavoljo slovečih mož, ki so se med njim narodili, in kateri so tako rekoč svetle danice med drugimi zvezdami, — tako ponosen, kot so ponosni zavoljo svojih slavnih mož drugi narodi. Narod, ki ne časti imenitnih mož svoje kerví, narod, ki se mu serce ne širi, kadar sliši ktereга svojih

slavnih sinov imenovati, — tak narod ne vé še, kaj je kteremu narodu v čast, kaj mu je slava, — tak narod nima še pravega občutka za to, kar narodovnost imenujemo.

Zavoljo slavnih mož, ki so našega naroda, moramo in smemo, izgled družih narodov posnemaje, ponosni biti tudi za to, ker ljudje po takih bistrih glavicah ves narod sodijo. Sodijo, da narod, ki ne more nobenega izmed svojih sinov imenovati, kateri bi se bil s kakim posebnim delom poslavil, je neomikaven, to je tak narod, ki ne bo nikdar omikan ali prebrisan. Taka sodba ni sicer vselej pravična, ker se marsiktera glavica morebiti le zato ne razsvetlí, ker nima priložnosti — ker nima narod nikakovih šol, ali vsaj dobrih ne, da bi se mogla v njih tleča iskrica v glavici domačega sinka raznetiti in svojemu narodu z učenostjo kot svetla luč v temi svetiti. Ali sodijo vendar le tako, čeravno po krivem.

Toda naj sodijo kakorkoli, nam Slovanom se ni treba, kar se tega tiče, kratko in malo ne sramovati. Veliko mož našega velikega naroda slovanskega je živelo in jih še živí, katerih imena so v zgodovinskih bukvah s posebno častjo zapisana, v kamen z zlatimi čerkami vrezana, kaj, celó v zvezde na nebu vkovana . . .

Ali bodi Bogu potoženo, da marsikteri Slovan slovečih Slovanov še po imenu ne pozná! Ako mu je pa ime in imenitno delo slavnega moža znano, ne vé, da ga je slovanska mati rodila. — Te nevednosti si pa Slovani nismo sami krivi. Nemške bukve so nam popred po šolah in zvnaj šol rod slovečih mož slovanskega naroda rade prikrivale, ali jih celó po krivem nemškemu narodu na čast Nemce imenovale. Le posamezni učenci našega naroda, ki so slovanske bukve in novice prebirali, so resnico zvedovali. Priprosto, posebno slovensko ljudstvo, ki je malokaj slovenskega brati imelo, je od tega po malem kaj soznavalo . . .

Zdaj pa, ker — kakor mislim in želim, — tudi naši priprosti ljudje, gotovo pa vsi marljivi bravci „Novic“ že vedó, kdo je Slovenec, in da smo tudi mi Slovenci sinovi velikega slovanskega naroda, da je tedaj slave slovanskega naroda, kakor vsak drugi rod tega velikega naroda, tudi slovenski rod deležen, — zdaj — menim — je že čas, tudi Slovincem po malem od slavnih mož, od teh dragih in blišečih kamnov slovanskega naroda pripovedovati — starjim v ponòs, da so tega naroda, mlajšim pa v ponòs in izgled, — v ponòs iz ravno tistega namena, v izgled pa, da bi jih posnemali sebi in svojemu narodu na čast in slavo (str. 138) itd.“

Slovani, opisani l. 1852 str. 138—378, so (I—XI): Juri Vega, Kopernik, Ivan Gundulič, Karamzin, Dobrovski, Valvazor, Komenski, Kopitar, Krasicki, Lomonosov, Deržavin; l. 1853 str. 2—314 (XII—XXI): Dositej Obradovič, Bernolak, Cigler France Andrej, Kolár Jan, Popović Ivan, Zlatarić, Dolinar Tomaž, Raić Ivan, Krilov pa Jan Svatopluk Presl.

Razun tega kažejo Novice l. 1853 v „Jezikoslovnih pogovorih“ Navratilove razprave: „Skupnik in skutnik, oboje med Slovenci (str. 286)“. — „Kupa ali Kolpa“ (290)? — Konec skutniko-skupniške vojske (gl. Novic. 1875). Drugi pomének zastran Kolpe in Kupe (str. 323). O ravno tej stvari na odgovor gosp. Terstenjaka v 84. in 85. listu (str. 370—1). J. Navratil. — L. 1854 je priobčil v Novicah str. 350—395 jako čvrsto razpravo „Od glagolov doveršivnih“, str. 395 „Dostavek k spisom“ in in l. 1855 str. 6 še nekaj „Zastran glagolov“ z ozirom na nekatere ugovore (cf. str. 406), kar je predelano in pomnoženo v nemškem jeziku po nasvetu veljavnih jezikoslovcev p. Kurelca itd. dal na svetlo pod naslovom:

„Beitrag zum Studium des slavischen Zeitwortes aller Dialekte, insbesondere über den Gebrauch und die Bedeutung der Zeitformen in Vergleichung mit den klassischen und modernen Spra-

chen (deutsch, italienisch, französisch und englisch). Mit einer tabellarischen Übersicht in allen obigen Sprachen. Ein praktisches Handbuch beim Sprachstudium. Von J. Navratil, Official des k. k. obersten Gerichtshofes. Wien 1856. 8. 135. V dostavku ima nauk: „Kako treba poslovenjati „ohne dass, ohne zu“, kar so ponatisnile slovénski Novice 1855 str. 411 že iz rokopisa mnogim na korist. „Ta spis, edini te verste, uči, kako treba rabiti glagole slovenske, veršivnike in doveršivnike, po vsih časih in naklonih, z mnogimi izgledi iz sv. pisma v enajstih jezikih, nekdanjih in sedanjih v posebni dokladi, razun teh pa še z mnogoterimi drugimi izgledi, primerjaje slovenščino staroslovenščini in drugim sestricam, zlasti jugoslovenščini. S pomočjo tega spisa se bodo učili Slaveni veliko lažje prav rabiti glagole domače, pa tudi gerške, latinske, laške in francozke, — zakaj le primerjaje jezik jeziku zasledujemo posebnosti tujih jezikov in spoznavamo svojega — po besedah slavnega moža, ki pravi: „Kdor ne zna drugih jezikov, ne zna tudi svojega“, to je, on si ni v svesti pravil in posebnosti njegovih. Glagol naš je pa naj bolj zvit, naj težji, pa tudi naj imenitnejši del govora, tako da pravijo učeni jeziku slavenskemu jezik glagolski (Novic. 1855 str. 267)“. Dokaj primeren „Pretnes dela Navratilovega o glagolih“ so prinesle Novice 1856 str. 401—405 pod znakom *.

V Vodnikovem Spomeniku leta 1859 je o stoletnici njegovega rojstva J. Navratil pod naslovom: „Vodniku za spomin, Slovencom na korist“ nasvetoval, da bi poleg velikega nemško-slovenskega besednjaka nabirali vsi častiti domorodci vsak po svojem kraju za slovenski-nemški podnarečnik (Idiotikon) posebne be-

sede, ki so le ondot navadne, ki jih ne rabimo sploh, — tudi take izreke in pregovore, ki so le po nekterih krajih v navadi — vse do zobca tako, kakor po tistih krajih izgovarjajo in poudarjajo . . Tak besednjak je jako imeniten in koristen za jezikoznanstvo, posebno pa za glasoznanstvo, ki je steber primerjavnemu jezikoznanstvu . . Podnarečnik slovenski bode potem koristen duhovnim in sodnikom, ki imajo opraviti z ljudmi iz mnogoterih krajev . . bil bi tedaj na dvojno korist, pravi str. 186—9, na jezikoznansko in djansko, kar pojasnjuje naposled v štirih „kratkočasnicah jezikoznanskih“ iz skušnje v slovenščini in nemščini.

V Glasnik Slovénski je celó rad dopisoval J. Navratil ali s celim imenom ali sè znakom Δ ; p. l. 1858 z Dunaja o raznih slovenskih veselicah ali besedah, o slovenščini drobtine slovnične (II. 67. 156); o starih knjigah slovenskih (71); opisal je učenega jezikoznanca, tudi v sanskrtu, sina slovensko-nemških starišev, ki se zove Janez Filip Vezdin (Paulinus a St. Bartholomaeo I. str. 72—75). Bčele in njih kraljestvo. Perve tri zgodbe, ki jih pametim: 1. Svatba in smert. 2. Novinci vojaški odhajajo na vojsko. 3. Bukve pa leskova mast. Poslanec cesarja rimskega v Carigradu l. 1644 (II. 193). — L. 1859: Mihél Speranski (III. 6—48). Kralj Vladislav puščavnik. Slovnične drobtine. Vraža pa sodnik. Zakaj je nehal Vedež (IV. 151)? — „Še nekaj zastran beril Miklošičevih“ napisal je J. Navratil po volji slavnega g. Miklošiča nasproti g. Raiču, ki je pretresal in popravljjal razun beril Bleiweisovih tudi Miklošičeve v Novic. 1856 in v Glasniku 1858 zv. II. (Glasnik 1859. III. str. 98—162).

Ukazi in odredbe šolskih oblastev.

I. Učne knjige na obrtno-nadaljevalnih šolah.

O učnih knjigah na obrtno-nadaljevalnih šolah razglaša visoko naučno ministerstvo nastopni razpis:

Aus den Berichten der mit der Inspection der gewerblichen Fortbildungsschulen betrauten Regierungs-Commissäre habe ich wiederholt ersehen, dass die Unterrichtserfolge in den Geschäftsaufsätzen, im gewerblichen Rechnen und in der gewerblichen Buchführung an den gewerblichen Fortbildungsschulen vielfach sehr wesentlich dadurch beeinträchtigt werden, dass sich die Schüler nicht im Besitze der für den Unterricht in diesen Lehrgegenständen bestimmten und approbierten Lehrbücher befinden.

In der That kann bei der diesem Unterrichte zugemessenen, verhältnismäßig geringen Stundenzahl ein entsprechender Erfolg nur dann erzielt werden, wenn die Schüler die bezüglichlichen Lehrtexte in der Hand haben, weshalb sich auch die Unterrichts-Verwaltung bei der Organisierung des gewerblichen Fortbildungs-Unterrichtes veranlasst gesehen hat, für die Verfassung und Drucklegung solcher Lehrtexte Versorge zu treffen und für dieselben einen so mässigen Preis festzusetzen, dass ihre

Anschaffung keinen wesentlichen Schwierigkeiten unterliegen kann.

Die k. k. wird demnach er sucht, die Schulausschüsse und Leitungen aller gewerblichen Fortbildungsschulen des dortigen Verwaltungsgebietes aufzufordern, dafür zu sorgen, dass jeder Schüler mit den bezeichneten Lehrtexten ausgestattet sei.

Sollten es die Verhältnisse einzelner Schüler denselben ungeachtet des niedrigen Preises dieser Lehrbehelfe nicht gestatten, die gedachte Anschaffung zu bestreiten, so sind diese Behelfe den betreffenden Schülern aus dem Fonde der bezüglichlichen Schule zur Verfügung zu stellen, wobei ich darauf hinweise, dass nach den Bestimmungen der Ministerial-Verordnung vom 24. Februar 1883, Z. 3674, ad I für solche Anschaffungen in erster Linie die derartigen Schulen gewährte Staatssubvention bestimmt erscheint.

Hievon sind auch die mit der Inspection der gewerblichen Fortbildungsschulen in dem dortigen Verwaltungsgebiete betrauten Regierungs-Commissäre mit der Aufforderung in Kenntnis zu setzen, auf die Befolgung dieser Verfügung an den einzelnen Schulen zu dringen, und sich in den bezüglichlichen Inspectionsberichten jedesmal zu äußern, ob derselben thatsächlich entsprechen worden ist.

Književnost.

Popotnikov koledar za slovenske učitelje 1891 s popolnim imenikom šolskih oblastev, učiteljišč, ljudskih šol in učiteljskega osebja po Južno-Štirskem, Kranjskem, Primorskem in slovenskem delu Koroškega po stanji v začetku šolskega leta 1890/91. — V. leto. — Sestavil in založil Mihael Nerat, nadučitelj in „Popotnikov“ urednik v Mariboru. — Tisek tiskarne sv. Cirila. — Sleharn tovariš mora izreči svoje popolno priznanje temu trudapolnemu podjetju prelistavši to slovenskemu učiteljstvu namenjeno knjigo. Slovensko učiteljstvo sme je biti veselo in ponosno na njo zbog nje raznotere vsebine in pripravne in lične zunanje oblike, ker znamo, da nemška koledarska

literatura, ki je tako razvita, vendar v ničem ne prekaša našega koledarja. V njem najdeš popoln koledarij, lestvico za pristojbine, rodopis cesarske rodovine, pregled evropskih držav in njih vladarjev, tarif za pisma, upravni odbor in delegacijo „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ in njen poslovni red, seznam najvažnejših perijodičnih uradnih opravkov šolskih vodstev in krajnih šolskih svetov in po tovarišu g. Fr. Kocbeku sestavljen imenik važnejših člankov priobčenih v „Popotniku“ od leta 1880—1890. H koncu je kratek opis avstrijsko-ogrske monarhije z ozirom na nje velikost v km^2 , število prebivalcev, glavna mesta s številom prebivalcev. Temu sledi imenik

šolskih oblastev, učiteljšč, ljudskih šol in učiteljskega osovja, katerega moramo dovršenega imenovati, kajti letos je popolnjen z letnicami ustanovljenja posameznih šol. Žal, da niso vse letnice povse zanesljive, a tega ni izdavitelj kriv. Zaznamovane so tudi šole, s katerimi je združen šolski vrt ali drevsnica. Razven tega pa dobiš še v dodatku imena učiteljščnikov-četrtoletnikov, imenik učiteljskih osov, ki so v preteklem šolskem letu iz učiteljstva izstopile ali pa so umrle in na konci koledarja je dovolj praznega popirja za privatne bilješke. Izvestno torej mnogo raznovrstnega gradiva. Izkažimo se marljivemu izdavitelju za njegov trud s tem hvaležne, da bode ta koledar v posesti vsakega slovenskega učitelja, vsakemu pravi „vademecum“. Stane pa v platno vezan 1 gld. 20 kr., v platno vezan z zlato obrezo 1 gld. 35 kr., v usnje vezan z zlato obrezo 1 gld. 50 kr. (po pošti 5 kr. več).

I. K.

Národne legende za slovensko mladino. Nabral, izdal in založil Anton Kosi, učitelj v Središči, II. zvezek. V Ptuj. Natisnil W. Blanke. 1890.

Veselo smo pozdravili I. zvezek „Narodnih legend“. Veseli nas tudi sedaj, ko je izšel II. zvezek, pisateljeva izjava, da se je I. zvezek hitro razširil po naši domovini. Mnogo nabranih legend rodilo se je med narodom in za to bodo ugajale ne samo mladini, kateri je knjižica namenjena, ampak tudi odraslim ljudem. Nam posebno ugaja zadnja „Pripovedka o kovači“, ki se odlikuje s pravo zdravno veselostjo. Naša knjižnica za mladino ima le še preveliko neizorane ledine, zato želimo, da gospod nabiratelj pošlje kmalu III. zvezek med svet.

M. J.

Za obrtno šolstvo. V c. in kr. dvorni knjigarni Alfreda Hölderja na Dunaji (I. Rothenthurmstrasse 15) se dobi:

1. **Centralblatt für das gewerbliche Unterrichtswesen in Österreich**, im Auftrage des k. k. Ministeriums für Cultus und Unterricht redigiert von Dr. F. R. v. Haymerle. I.—VIII. Band (1882—1889). Preis per Band 4 fl.

2. **Supplement zum Centralblatt für das gewerbliche Unterrichtswesen in Österreich**, im Auftrage des k. k. Ministeriums für Cultus und Unterricht redigiert von Dr. F. R. v. Haymerle. I.—VI. Band (1884—1888). Preis per Band 1 fl. 20.

„Vrtec“, časopis s podobami za slovensko mladino. Kdo ga ne pozná „Vrtea“, tega jedinega časopisa, ki ga ima naša nežna slovenska mladina? Z novim letom stopil je že v jedno in dvajseto leto svojega obstanka, kar je izvestno najboljši dokaz,

da je „Vrtec“ obče priljubljen list v narodu našem, osobito pri slovenski mladini. Vsebina njegova je povse primerna naši mladini, bodi si že mali ali odrasli, vsakdo najde v „Vrteci“ mnogo primernege v pouk in zabavo. A ne samo mladina, tudi odrasli najdejo v njem marsikako drobtinico, ki jih zanimiva, razveseli in spominja na one blažene čase — nežne mladosti. — Za šolarske knjižnice pa ga ni do zdaj boljšega berila, kakor je „Vrtec“, zatorej bodi priporočen v prvi vrsti vsem našim ljudskim šolam, pa tudi slovenskim rodoljubom in roditeljem, ki svojim otrokom gotovo ne morejo večjega veselja narediti, nego je veselje, ki ga imajo z „Vrtecem“. Prva letošnja številka, ki leži pred nami, ima sledečo vsebino: „Vrtec“ ob novem letu 1891. — Nagovor mladini. — Naš gospod učitelj. — Na ledu (pesem s podobo). — Po zimi. — Dom resnice. — Strijc Zimović (pesen s podobo). — Zakaj je imel Jurijčc nesrečo. — Lovčev najljubši kraj. — Januvarij. — Metka majhna — srcé veliko (s podobo). — Klobuk. — Ptičice po zimi. — Dalje v prilogi: Spomin na dobro delo (pesen). — Atilin grob. — Moč godbe in petja. — Jastreb in slavec (basen). — Domače živali (pesen). — Pripovedka o konjski barvi. — Listje in cvetje. — Rebus.

„Vrtec“ stoji za vse leto 2 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr.

Gg. naročnikom in sotrudnikom „Ljubljanskega Zvona“. Obili uradni pôsli, katere mi nalaga dvojna moja služba, profesorska in nadzorniška, pomnožili so se zadnje čase takó, da sem le težka poleg njih oskrboval upravništvo in uredništvo „Ljubljanskega zvona“. Pretekla štiri leta sem list uredoval samó v poznih ponočnih urah in večkrat niti na najnujnejša pisma gg. sotrudnikov nisem odgovarjal, ker odgovarjati res nisem utegnil. To pa je moralo sčasoma škodovati listu ter ga zavirati v njegovem razvoji. Da bi se torej nekoliko razbremenil, oddal sem upravo „Ljubljanskega Zvona“ „Narodni Tiskarni“, tiskovne korekture in nekoliko uredniškega posla sta prevzela g. Jožef Cimperman in g. Anton Funtek; izdavitelj lista bode odslej g. Janko Kersnik, odgovorni urednik pa g. dr. Ivan Tavčar. Mislim, da bodo te potrebne izpremembe koristile „Ljubljanskemu Zvonu“, in da bodo tudi meni sameinu móci odslej več pisati za list, nego mi je bilo doslej. Vse gg. sotrudnike, kateri so zvečine osební moji znanci in prijatelji, pa prijazno prosim, da tudi v prihodnje ohranijo „Ljubljanskemu Zvonu“ dozdanzo svojo blagonaklonjenost.

Fr. Levce.

V Ljubljani, dné 29. grudna 1890.

Vprašanja in odgovori.

K trinajstemu vprašanju iz vlanskega letnika nam piše g. ravnatelj Ivan Lapajne:

Sedanji in bivši trgi na Kranjskem. Že v dveh številkah poprašuje „Učiteljski Tovaríš“ po

kranjskih trgov, pa ne z zaželenim uspehom. Ker mi je jako po volji, da se je to za kranjske učitelje, ki poučujemo domoznanstvo, jako važno zemljepisno in zgodovinsko vprašanje sprožilo, zato naj jaz poskusim nekoliko pripomoči, da bi se to vprašanje rešilo. Pečal sem se namreč že s tem vprašanjem, ko sem sestavljal za Krajčevo tiskarno v Novem Mestu spis „Kranjski trgi“, katerega utegne ona morebiti prilično tudi na svetlo spraviti.

Res, v čudnem položaji smo kranjski učitelji (pa jednako se morebiti godi tudi v drugih deželah). Od otrok terjamo v šoli, da nam povedó število in imena kranjskih trgov, a če bi nas učitelje kdo isto vprašal, ne bi mu mogli dati dovolj natančnega odgovora. V šolskih knjigah niso nikjer vsi kranjski trgi imenovani, kar imamo pa pomožnih knjig, te pa niso v tej točki jedini, kakor ste g. urednik že v „Tovarišu“ omenili. Pogledal sem v več pomožnih knjig, ki govoré o raznih krajih na Kranjskem, n. pr. v Valvazorja, Dimitza, v obširen imenik krajev na Kranjskem, v Baurov zemljevid kranjski itd. Iz teh se dá posneti, da so na Kranjskem sledeči trgi: 1. Tržič (največji trg), 2. Postojina, 3. Vipava, 4. Mokronog, 5. Radeče, 6. Žužemberk, 7. Ribnica, 8. Litija, 9. Senožeče, 10. Vrhnika, 11. Planina, 12. Sodražica, 13. Motnik, 14. Vače, 15. Bela Peč, 16. Turjak, 17. Cerknica. Trgom smemo prištevati tudi 18. Železnike, 19. Kropo, 20. Mengeš in 21. Stari Trg pri Poljanah. Železnike in Kropo sta bila že stara obrtna kraja in sta gotovo imela tržne pravice; Mengeš je pa dobil ime trg, kolikor se spominjam, še le pred kakimi 24 leti. O Starem Trgu pri Poljanah sem bil dobil pa lani sam staro listino, iz katere sem posnel, da so Poljane same imele tržne pravice že od celjskih grofov in pozneje tudi od raznih avstrijskih vladarjev.

Zgodovina nam pripoveduje še o drugih krajih, ki so nekaj trgi bili. Valvazor imenuje Logatec trg, Vinico v Belokrajini, Svibno pri Radečah (dandanes le podrt grad). O trgu Gutenwörth pa dandanes niti več imena slovenskega ne vemo, niti tega ne, kje je stal. Valvazor pravi, da je bil na mestu sedanje vasi Hrovaški brod pod Rako ob Krki nad Kostanjevico; a verjetnejše je, da je ta trg, ki se v 13. stoletji pogostoma imenuje, stal v fari škocijanski na mestu sedanje Dobrovske vasi, zato se ta fara imenuje Škocijan pri Dobravi (St. Kanzian bei Gutenwert).

Da se število trgov ne dá tako lahko določiti, izvira od tod, ker v imeni „trg“ ni dandanes nikakoršna materialna ali moralna vrednost združena. Nekdaj so pa mesta in trgi uživali razne večje pravice pred vasmi. Te so bile graščakom podložne, dočim so se mesta navadno sama volila svojega sodnika (župana) in svetovalce, ki so vladali meščane (purgarje). Tudi nekateri trgi so imeli te pravice, zlasti če so jim podeljene bile od deželnega kneza. Vender

so imeli trgi menda le pravico do sejmov in trgov, morebiti pa še teh ne. Če so imeli trgi kaj pravice od deželnih knezov, je to že nekaj veljalo. Če so jim pa le domači grofje in graščaki kakšne pravice dajali, ni bilo to velikega pomena. Zato se taki trgi niso kaj čislali in nihče ni na to gledal, če se je dotičnemu kraju dajal pridevek „trg“ ali ne. Zato so bila n. pr. pri vpeljavi ustave pri direktnih volitvah odlikovani le „deželno-knežja mesta in trgi“. Včasih so bili taki trgi in so še dandanes kaj neznatni; ves trg je obsegal razven gradú morda še nekaj čez 10—20 hiš. Sicer so se pa tudi večje vasi imenovali trgi, n. pr. Št. Vid pri Vipavi. Trebnje so se utegnili tudi trg imenovati, kajti druga vas tik farne vasi v Trebnjem zove se dandanes še „Trg“. Jednakega izvira je „Stari Trg“ pri Loži.*

O tem predmetu, ki bi kranjske učitelje jako zanimal, naj bi se naprosil kak domači zgodovinar, na primer g. prof. Rutar, da bi napisal večjo in temeljitejšo razpravo.

I. L.

Na podlagi došlih nam podatkov torej končno rešimo to vprašanje s tem, da smatramo za trge na Kranjskem in sicer po številu prebivalcev na podlagi ljudskega štetja od leta 1880.: 1. Tržič (1797 prebivalcev), 2. Postojina (1621), 3. Cerknica (1477), 4. Planina (1197), 5. Železniki (1156), 6. Kropa (1110), Vipava (1108), 8. Senožeče (1101), 9. Ribnica (1003), 10. Žužemberk (956), 11. Mengeš (877), 12. Vrhnika (763), 13. Sodražica (732), 14. Radeče (691), 15. Mokronog (653), 16. Jesenice (558), 17. Bela Peč (490), 18. Litija (455), 19. Vače (296), 20. Motnik (293), 21. Turjak (218) in 22. Stari Trg (Dolenjsko, 184).

Prvo vprašanje. Kateri je najprimernejši in najboljši slovenski izraz za „Stundenplan“?

(G. J. L.)

Odgovor. Kakor nam znano, rabijo se za „Stundenplan“ razni izrazi, ki pa ali ne izražajo popolnoma pojma „Stundenplan“ ali pa so preobširni. „Učni red“ znači bolj „Lehrgang“, „Učni red“, „Urnik“ je okoren izraz, „Razredba učnih ur“ je predolg, „Vsporednik“ neumljiv. Pojem bi se moral izraziti popolnoma umljivo v jedni sami besedi. Tako besedo je pa težko dobiti. Ker več glav več zna in je stvar za nas zanimiva, ne moremo tega vprašanja sami odgovoriti, temveč prosimo veččake in tovariše, naj o tej stvari premišljujejo in nam naznanijo, kateri izraz bi jim najbolj ugajal. Čim več izjav, tem bolje. Nasvetovane izraze potem priobčimo, in je tako moč, da si izberemo pravega.

*) V preteklem stoletju je bil baje došel jedenkrat poziv na kraje, naj se oglašijo tisti, kateri imajo tržne pravice. Več trgov se menda ni oglasilo; zato so izgubili te „idealne“ pravice.

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. (Iz mestnega občinskega zbora ljubljanskega). V seji mestnega zbora dne 30. grudnia 1890 je občinski svetovalec Prosenec stavil nujni predlog, naj se mestnemu magistratu naroči, da pri šolskih oblastvih dela na to, da bi se v ljubljanskih ljudskih šolah v zimskem času v prvem in drugem razredu dopoldanski pouk pričlenjal namesto ob 8. šele ob 9. uri. Ta predlog se je sprejel.

Jednaki predlogi so se že tudi stavili na Dunaji, a učiteljska društva so se z ozirom na določeno število tedenskih učnih ur izrekla proti taki preuredbi. Kaj pa pri nas v Ljubljani? Hudo je v istini šest- in sedemletnim otrokom v mrazu tako zgodaj z doma hoditi in izvesti bi se že dalo to preuredbo. Vprašanje je le, ali bi bilo to za dom in za šolo ugodno. Ako pregledamo šolske zapisnike, razvidimo, da je (osebito na javnih šolah) med otroci obrtni in delavski stan ogromno bolj zastopan, kakor imoviti in posestni stan. Delavec, delavka in obrtnik mora večinoma ob 7. uri že pri delu biti. Zajutrek se za vso družino skupno skuha in roditelji so veseli, da grede otroci poprej z doma, ker v mnogih slučajih nimajo nikogar, komur bi jih v varstvo izročili; to se vidi tudi iz tega, da taki otroci zjutraj najprvi dohajajo v šolo. V teh družinah tudi zjutraj stanovanje ni zakurjeno in kako so otroci veseli, da prej pridejo v zakurjeno šolsko sobo. Tako se godi večini šolskih otrok. Kako pa bi bilo, ako bi se pričetek pouka presel na 9. uro. Zmrzovali bodo doma in kdo jih bode nadziral, ako so roditelji izven hiše, v tovarni in drugod pri svojem delu? Ob 9. uri bodo še bolj premrazeni prihajali v šolo in bodo za pouk še manj sposobni.

Ker so pa otroci v družinah različne starosti, morali bodo starejši ob 8. uri, mlajši pa, ki obiskujejo prvi ali drugi razred, jedno uro poznejše v šolo odhajati. Starejši navadno na poti v šolo pazijo na mlajše, potem bodo pa sami sebi prepuščeni, ker jih roditelji nimajo časa spremljati, zajutrek pa se bode dvakrat kahal. V šolskem poslopji bi nikdar ne bilo reda in potrebnega miru, ker bi otroci dohajali od 1/2 8. do 9. ure. Iz tega se vidi, da bi taka preuredba motila red v šoli, še bolj pa doma. Pri otrocih premožnejših roditeljev, kateri so v veliki manjšini, je stvar seveda drugačna, vendar bi se tudi tu motil hišni red. Sicer so pa v Ljubljani šolska poslopja po mestu že tako razpostavljena, da mestni otroci nimajo predaleč v šolo. Na Dunaji in v drugih večjih mestih je to razmerje drugačno. V obče pa se mora mladino tudi utrditi, ako nam je kaj mar za čvrst in neomehkužen naraščaj. Ravno sedaj ima vsakdo priliko opazovati, koliko otrok, osebito premožnejšega stanu, ki še v šolsko dobo niso stopili, z drskalicami pod ramo hodi na drsališča ter tam — tudi v mrazu — prebije po dve do tri ure. Prav

tako! Če se tam ne prehlade, zakaj bi se ravno na poti v šolo. To pot morajo sicer otroci zjutraj primeroma zgodaj prehoditi, ali za to potrebujejo največ 1/4 ure.

Ako smo torej iz navedenih vzrokov za status quo ante, ne nadejamo se očitanja, da se s tem morebiti ogrevamo za izpostavljanje na Tajget.

A. Ž.

Iz Planine. Jeden največjih vzrokov nerednega šolskega obiskovanja v zimskem času pri nas na deželi je gotovo veliko pomankanje obleke in obuvala. Večkrat se pripeti, da nosijo roditelji in otroci po potrebi in okolnosti po jedno in isto kamizolo, ali po jedne in iste čevlje. Da v tacih žalostnih razmerah v hudem zimskem mrazu otroci šolo neopravičeno — opravičeno zanemarjajo, ume se samo ob sebi. Srečni se smejo torej šteti tisti kraji, kjer se nahajajo usmiljena srca, koja leto za letom ubogim otrokom najpotrebnejšo obleko preskrbe in tako k splošni omiki naroda in šolskemu napredku mnogo pripomorejo.

Med take srečne kraje se sme po vsi pravici šteti trg in ves šolski okoliš planinski. Tu se razdeli po blagi knežji rodbini Windischgrätzovi vsako leto pred božičnimi prazniki med siromašno šolsko mladež obilo zimske obleke in družih daril. Tak srečen dan je bil za naše ubožčke dan 23. grudnia 1890 l., kajti ta dan se je zbralo zopet okolo bogato obloženega božičnega drevesca 45 šolskih otrok, katerih vsak je dobil potrebno oblačilce, polne žepe jabolk in pa veliko belo štruco, koja je izvestno nadomestovala marsikomu v praznikih običajni božični poprtnik.

Dal Bog tudi v prihodnje našim in drugim šolskim siromakom obilo tacih ali vsaj tem podobnih dobrotnikov!

—k.

Št. Jurij pri Izlakah. Po leti nas vabi krasna narava na prosto in vsak se rad malo sprehodi po končanem delu, da se mu glava razvedri in da se oddahne od težavnega posla. Sedaj pa nas hudi mraz, slaba pot in kratek dan zadržujejo doma; najbolj nam ugaja peč; sprehod nam ne more biti v razvedrilo, v to nam mora služiti kaj drugega. Meni je okrajšalo večer pregledovanje imenika učiteljskega osobja v „Popotnikovem koledarji“. Kako je to mogoče, pokazal bodem v naslednjem.

Marsikaj pomenljivega sem našel med imeni, tolažljivega in užaljivega; različne misli so se mi vzbujale v glavi prebirajoč imenik. Zavest, da je naš stan imeniten, utrdila se je še bolj v meni; učitelji nismo zadnji, ni se nam sramovati našega stanu, saj se še *Car* ne sramuje biti učitelj, tudi *Kaiser* ne, kar ni nič manj, kakor *car*. Med nami je *Kralj* in *Kraljič*, kateri seveda ne bode nikdar kralj postal, *Herzog*, da, še celo *Šah* (perzijski?) in *De Re*, kar je — mislim — tudi kos vladarja. Razven teh imamo še druge visoke osebe. Če je *Car*, *Kaiser* in *Kralj*,

mora biti tudi *Kancler*, *Capietano* in *Hauptmann*; ravno tako ne sme manjkati uradnikov, zato so tu *Rath*, *Richter* in *Notar* — sami Nemci; svetnika, sodnika in bilježnika nisem našel. Da pa ne bodedo tako brezverni, sprejel se je med učiteljstvo tudi *Župnik* in se mu dodal v postrežbo cerkovnik *Mesner*.

Stari očak *Noe* poučuje sedaj mladino in slavni Rimljan *Cicero* ubija tam nekje na Primorskem paglavcem abecedo v glavo. Steber države, *Orač*, *Kmet* in — čemur se ni čuditi — *Bauer*, da, še več — *Hofbauer* je med nami. Ravno tako dobro je zastopan tudi rokodelski stan. Skoraj vsi rokodelci slovenski in nemški so učitelji: *Kovač*, *Lončar*, *Kopitar*, *Korbar*, *Košar*, *Pečar*, *Zidar*, *Žagar*, *Kuhar*, *Ribič* in *Tičar*; *Schneider*, *Schuster*, *Tischler*, *Schreiner*, *Schmied*, *Weber*, *Gärtner*, *Glaser*, *Hufschmied*, *Müller* in *Fischer*. Izmed drugih stanov so še *Konjar*, *Kozjak*, *Logar*, *Strelec*, *Jager* (ta ni Nmec ne Slovenec), *Schreiber* in *Schulmann* — torej dvakrat *Schulmann*, kar je zelo častno zanj.

Godec, *Geiger*, *Pfeiffer* in *Singer* skrbе nam dovolj za godbo in petje — kaj hočemo še več.

Učitelji so iz različnih krajev, dežel in narodnosti. *Ipavec*, *Pettauer*, *Kraševec*, *Kranjec*, *Korošec*, *Kočevar*, *Hrvat*, *Čeh* ali pa *Böhm*, kakor hočete — *Lah*, *Unger*, *Rus* in celo *Turk* so učitelji.

Da se ne bode reklo, da sem pristranski, ker naštevam samo visoke dostojanstvenike in druge stanovce, bodem odkritosrčno povedal, da sem našel med učiteljstvom tudi zverine. V imeniku je kosmatinec *Medved* in *Medveček*, kateri tudi nikdar medved postal ne bode, *Vovk* in njegov nemški brat *Wolf*, *Lisjak*, *Jazbec*, *Jelen* in *Košuta*, *Zajec* in *Povh* (*Pouh*). Med ptičje je najmogočnejši *Orel*, strah drugim manjšim pticem kakor *Golobu*, *Jerebu*, *Cerarju*, *Čížeku*, *Kalinu*, *Drozgu*, *Kosu*, *Škerjancu* in *Škorjancu* in *Vodebu*. Če se slovenskega Orla boje tudi nemški *Kronabethvogel*, *Strauss*, *Schwann* in *Pfau* ne vem; tem je za strah najbrži nemški *Falk*. Domačih živalij je malo, o nekaterih se še ne ve, katere vrste so, kakor *Belec*, *Sivec*, *Sivka*. Nemci so bolj natanko določeni *Bock*, *Wid(d)er*, *Ross*. Od domače perutnine imamo samo *Kapuna*, kar ni ravno tako slabo. Od drugih živalij naj omenim še *Murna*, *Pajka* pa *Kušarja*.

Iz botanike imamo tudi nekaj zastopnikov. Največji med njimi je *Hrast*, potem *Gaber* in manjši od tega *Gabršček*, *Lesnika*, *Lešnik* (*Löschnigg* — krasno!). *Lorber*, *Bezeg* (*Bezek*), *Janež*, *Hren*, *Bobek*, *Grah* in *Grahek* — kakor vidite vedno manjši — in slednjič *Moos*. — Cvetlic pa med učiteljstvom zelo pogrešamo; imamo le dve in še te dve ste — moškega spola t. j. *Mak* in *Nagl*.

Iz matematike našel sem le malo. V imeniku je samo *Šest*, in ta narobe obrnen ter ponemčen — *Neuner*, pa *Trinajstič*. Sama majhna števila; učitelji pač nismo navajani z velikimi računjati.

Spoznavši imenitnost našega stanu, pridružile so se nam vasi, trgi, mesta, hribi in reke, da nam po-

magajo vzgojevati mladino. Na Gorenjskem poučuje vsa vas *Ihan*, drugod vas *Hrastnik*, *Tržič*, *Carrara* in vsa *Parma*. Mogočni *Javornik* se trudi s poučevanjem in stari *Jordan* prilezel je med nas, da uživa učiteljski kruh. *Megla* in *Mrak* sta se vlegla na učiteljstvo — zore nisem našel! — Pri nas vleče sedaj *Krivec* sedaj *Jug* ali *Sever*, za tem pride *Piš* potem *Regen* in slednjič celo *Sturm*.

Nekaterim učiteljem je zmanjkalo priimkov ter imajo krstna imena za priimke. Taki so: *Aleš*, *Bernard*, *Marko*, *Rudolf*, *Francelj*, *Jurko*, *Simon*, *Leopold*, *Moric*, *Lukas*, *Albrecht*, *Fridrich* in *Friedrich*, *Fric* in *Fritz*, *Hanns*, *Hermann*, *Ludwig*, *Oswald*, *Bartel* in *Bartelmä*. Razven teh je med učiteljstvom še mnogo rečij in ropotije: *Cvek*, *Cvirn*, *Čok*, *Čop* in *Čopi*, *Čuden*, *Dimnik*, *Gobec*, *Iskra*, *Kašča*, *Kvas*, *Skala*, *Šetina*, *Sluga*, *Kit*, *Gold*, *Dose*, *Kette* itd. itd.

Kompost, če prav velike važnosti, vender ni v šoli na pravem mestu. Ravno tako bi jaz, če bi mogel, tudi *Scharlachu* vhod v šolo prepovedal.

Nobeden stan ni brez madeža in tudi učiteljski ne. Imamo v svoji sredi namreč tudi *Divjaka*, *Fakina* in celo *Ravbarja*, *Skazo*, *Flucherja* in *Kimavca*.

Častno za nas je, da imamo *Modrijana*, *Trpina* (kar je vsak učitelj), da je učitelj *Moder*, *Pokorn*, da še celo *Pour* (po uri) deluje na pisateljskem polji. Častno je, da nisem našel v imeniku vinopivca, pač pa *Vodopivca* in ne „ravša“ ampak samo *Rauschlja* Čuditi se tudi ni, da je jeden *Dolžan*, drugi pa bolj po domače *Dovžan*, saj je *Sila* med nami. Upati pa smemo, da bode *Fortuna* nam mila in našemu stanu zvesta, da ne bode v imeniku samo jeden *Bogatec*, jeden *Reich*, da ne bode samo jeden *Vesel* in le jedna *Fröhlich*, da bode naš *Vrč* poln, da bode stala naša *Vreča Aufrecht*, da bode mogoče našim otrokom dajati *Masten Močnik* in *Štrukelj*, da si bode mogel učitelj sebi in svojim privoščiti tu in tam *Pečenko* in kozarec *Terana*, kupiti si za zimo *Kožuh* ali vsaj *Star Montel*, da si bode zagotovil *Long Leben*, da bode vsak učitelj postal *Starec*, ter da bode dobil njegov *Dedič* po smrti njegovi kak *Kreuzer*. Olajšajte nam naš *Velki Jarm*, kajti naš *Križ* ni *Majhen*. Ne pošiljajte nas z našimi peticijami in prošnjami vedno po *Aprile!*

Take in jednake misli vzbujalo mi je pregledovanje imenika učiteljskega osebja v „Popotnikovem koledarju“. Podajam jih tu častitim tovaršem in tovarišicam z željo, da bi bralcem okrajšale dolgi zimski večer in proseč odpušcanja tiste, katerih imena sem se drznil vplesti v ta spis. Slabega s tem spisom nisem nameraval, tudi žaliti ne nobenega, ker sem prepričan, da je vsak učitelj bodi si *Gross* ali *Klein*, *Schwarz* ali *Weiss*, pravi narodni *Likar*.

Primskovo pri Kranji. (Ustanovitev nove šole). V 5. dan t. m. se je praznoval pričetek nove šole s sv. mašo, katero je daroval preč. g. Anton Mežnarec, dekan kranjski, ob navzočnosti g. okrajnega glavarja dr. M. Gstettenhoferja, šolske mladeži in obilo pobožnega ljudstva. Po sv. maši smo

se podali v šolsko sobo, kjer g. dekan v lepem nagovoru razloži otrokom in roditeljem pomen tega dne in njih dolžnosti, predstavi g. okrajnega glavarja in g. učitelja ter sklene s trikratnim žvioklicem na presvetlega cesarja Franciška Jožefa I.

G. okrajni glavar zahvali na to g. dekana v imeni okrajnega šolskega sveta za trud in požrtvovalnost, ki jo je imel z ustanovitvijo te šole, g. učitelj pa v imeni otrok in roditeljev. S tem je bila slavnost končana.

V to šolo so všolani otroci iz vasij Čirčiče, Gorenje, Huje, Klanec, Primskovo in Rupa. Otroci so pohajali do letošnje jeseni štirirazrednico v Kranji, vendar uspeh vsled zanikarnega obiskovanja in prenapolnjenja šolskih prostorov ni bil najboljši. Dolgo se je ogibalo, kako odpomoči tem nedostatkom, posebno, ker so Kranjci sami imeli nek čuden predsodek o otrocih iz okolice češ, oni pohujšajo nam še naše otroke. V koliko je bil opravičen, ne znam, pač pa, da je bila že skrajna potreba ustanoviti za okolico posebno šolo, kajti za šolo godnih otrok je 190, tako, da jednorazrednica ne bode več zadostovala. Gotovo bi bilo ostalo še dolgo vse pri starem, da se ni lotil dela g. dekan. Preskrbel je v prvo prostor v župnišči v Primskovem, da se zgradi novo poslopje. Res je šolska soba v razmerji z učenci veliko premajhna in

prenizka, ker pride na vsacega učenca le $0.8 m^3$ prostora, postavno bi ga moralo priti $3.8-4.5 m^3$, pa je učiteljevo stanovanje tako prijetno, kakor le malokatero gospodov tovarišev.

Da se je šola primeroma v tako kratkem času ustanovila, zahvaliti imamo g. dekana, kateri se v dosego svojega namena ni ustrašil ne truda ne stroškov ter s tem pokazal vročo ljubezen do našega šolstva. Krajni šolski svet v Primskovem pa je ponosen, da sme za blagor naroda tako unetega gospoda imenovati svojim predsednikom. —r.

Od Zile. (Učitelj počeščen). Dne 7. grudna 1890. l. je izrekel v posebni seji naš krajni šolski svet g. učitelju Fr. Ellerju najtoplejšo zahvalo za njegovo vestno in uspešno delovanje skozi dolgih petindvajset let na ziljski šoli ter mu izročil v spomin na to petindvajsetletnico prav lepo zahvalno pismo. G. Eller je to počeščenje tudi zaslužil, kajti on ni le izvrsten učitelj in vzgojevalec izročene mu mladine, ampak on dobro vpliva s svojo vzorno značajnostjo in lepim vedenjem tudi zunaj šole; zlasti pa si je g. Eller pridobil velike zasluge za našo občino kot pravi prijatelj kmetijskega stanu, kateremu pri vsaki priložnosti rad pomaga, bodi si z besedo, bodi si z dejanjem. Slava in hvala mu! Bog ga ohrani še mnogo leta ter nam daj še več tako vzornih učiteljev!

Društveni vestnik.

Iz Ljubljane. Občni zbor „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Dne 29. grudna 1890. l. se je vršil občni zbor „Slovenskega učiteljskega društva“ v mestni dvorani ljubljanski ob navzočnosti do 50 gospodičin učiteljic in gospodov učiteljev.

Društveni predsednik g. Andrej Ž u m e r pozdravil je zbor s sledečimi iskrenimi besedami: Slavni zbor! Kot predsednik „Slovenskega učiteljskega društva“ imam čast vse došle društvenike presrečno pozdraviti. S tako mnogobrojnim pohodom ste dokazali, da se zanimате za društveno delovanje in veste ceniti združeno postopanje. Veseliti nas mora tudi, da vidimo med saboj tudi več gospodičin koleginj. Pozdravljam tudi gospoda tovariša A. L u z n i k a, ki se ni ustrašil dolgega pota preko Krasa k nam, da nam razkaže svoj izum. O društvenem delovanju izza zadnjega občnega zbora bode obširnejše poročal g. tajnik, jaz naj omenim samo važnejše točke. Kakor za vso širno Avstrijo, tako je bil tudi za naše društvo vesel dogodek poroka Nj. cesarske visokosti gospe nadvojvodinje Marije Valerije, ter se je tem povodom poklonila posebna deputacija gosp. deželnemu predsedniku. Drug vesel dogodek je obradostil tudi naše društvo, namreč desetletnica našega priljubljenega deželnega predsednika barona Andreja Winklerja,

ki prav po očetovski skrbi za blaginjo dežele sploh in je še poseben prijatelj in podpiratelj šolstva in učiteljstva. Kot tretji važnejši dogodek v našem društvu naj omenim, da je v teku tega društvenega leta ustanovitelj „Učit. Tovariša“, gospod ravnatelj Andrej Praprotnik po skoraj 30letnem uredovanju ponudil svoj list društvu, katero ga je radostno sprejelo in ima torej od te dobe svoje glasilo. — Glede delokroga društvenega naj omenim, da se je v zadnjem času ta nekoliko skrčil, ker se povsod snujejo okrajna učiteljska društva, kar je gotovo dobro znamenje za napredek in zavednost učiteljstva. Vendar pa naše društvo ostane to, kar je bilo ter se pri svojem delovanju ozira na težnje slovenskega učiteljstva sploh, ker ima društvenike razven Ljubljane po vsi deželi in tudi zunaj dežele. Na podstavi obstoječih zakonov je društvo delovalo in hoče še delovati v jedinstvi z vsemi faktorji, ki so z vzgojo in s šolstvom v dotiki, v korist narodu, šolstvu in učiteljstvu. To jovijalno in eminentno lojalno stališče hoče društvo pri svojem delovanju zavzimate in z združenimi močmi delovati po geslu najvišjega pokrovitelja šolstva, presvetlega cesarja F r a n č i š k a J o ž e f a, kateremu kličem trikrat slava!

O društvenem delovanju je poročal društveni tajnik g. Ivan Krulec sledeče: Dragi tovariši! V obče

Vam je že naš društveni predsednik razjasnil, kako si je v lanskem občnem zboru voljeni odbor prizadeval rešiti stavljeno si zadačo: „duševno podpirati slovensko ljudsko šolstvo“. Natančneje Vam pa hočem jaz poročati o odborovem delovanju v preteklem društvenem letu.

Dne 3. vinotoka lanskega leta voljeni odborniki so se v prvi odborovi seji tako-le konstituirali: Andrej Žumer, predsednik; Francišek Govekar, podpredsednik; Ivan Krulec, tajnik; Ivan Tomšič, blagajnik; Francišek Kokalj, knjižničar; Francišek Bahovec, Jakob Furlan, Andrej Praprotnik, Anton Razingar odborniki. Takoj po odborovi ustanovitvi naznanilo se je odboru, da namerava visoki deželni zbor v takratnem zasedanju skleniti zakon, s katerim naj bi se uredile in zboljšale učiteljske plače na Kranjskem. Visoki deželni šolski svet je vročil svojo predlogo o tej stvari deželnemu zboru, katero bi kranjsko učiteljstvo z radostjo pozdravilo, ako bi bila po visokem deželnem zboru vsprejeta. Zato je sklenil naš odbor, storiti potrebne korake, da se sprejme omenjena predloga in razven tega še vložiti visokemu deželnemu zboru po g. deželnem poslancu F. Stegnarju peticijo, s katero bi opozorili gg. deželne poslance na nekatere nedostatke v uredbi naših plač. Ker vam je ta peticija znana iz društvenega glasila 22. številke lanskega leta, vam posameznih točk ne bom navajal. Po visokem deželnem zboru sklenjeni zakon pa ni dobil Najvišjega potrjenja in trebalo je zakon v letošnjem zasedanju še enkrat pretresavati in kakor znano stopi z letom 1891. v veljavo ali žal, da dobrot tega zakona niso deležni tudi prihodnji mestni učitelji ljubljanski in začasno nastavljeni učitelji po deželi. Vender moramo hvaležno priznati, da se je z novim zakonom kolikor toliko pripomoglo k zboljšanju dosedanjega slabega gmotnega stanja učiteljskega osebja po Kranjskem. Da se je pa veliki večini učiteljstva ustreglo s tem zakonom, je pripomogel visoki deželni zbor posebno pa za gmotno korist učiteljstva vneti gg. poslanci Višnikar, Šuklje in Hribar, katerim naj bode izrečena tu najiskrenejša zahvala. Uprav ob tej priliki sino najbolj čutili, kako živo bi trebalo „Slovensko učiteljsko društvo“ svojega glasila, v katerem bi se potegovalo za stanovsko korist svojih p. n. udov. Ali glejte! Mno-gozasluzni starosta učiteljev in vrli urednik „Učiteljskega Tovariša“ g. ravnatelj Praprotnik h kratu ponudi svoj list „Slovenskemu učiteljskemu društvu“ naznanivši odboru svoj trdni sklep, radi bolehnosti in starosti popustiti uredništvo tega lista začetkom 1890. l. Ob enem izjavi, da zmatra za svojo dolžnost, prepustiti ga našemu društvu, kateremu je bil kakor „Učit. Tov.“ ustanovnik in marljiv pospeševatelj ves čas njegovega obstanka. Odbor ga zahvali na zaupanju in vsprejme z radostjo to ponudbo. Ob enem se izreče iskrena zahvala odstopivšemu uredniku „Učiteljskega Tovariša“ g. ravnatelju Praprotniku za

radovoljno sprejemanje in priobčevanje vseh zadev, tičočih se „Slovenskega učiteljskega društva“.

Že v prihodnji seji dne 11. grudnia 1889. l. se je poročalo o vseh pogajanju z solastnico „Tovariševo“ g. Miličevo, katere zmatra odbor kot dovolj ugodne. S tem si je naše društvo izvolilo „Učiteljskega Tovariša“ svojim glasilom. Volil se je redakcijski odbor, kateremu sta duši v redakciji g. urednik in začasni lastnik g. Andrej Žumer, v administraciji g. Francišek Kokalj.*) Gospoda, kdor vé, koliko opravila je z izdavanjem lista, ta vé ceniti delovanje teh mož. Kakor vedno, tako se je izkazal tudi o tej priliki okrajni šolski nadzornik g. profesor Francišek Levec pravega prijatelja ljudskih učiteljev. V znak hvaležnosti do teh gospodov kličem Slava! — Vas pa, dragi tovariši, uljudno pozovem, da se odkrito oklenete našega glasila in mu v obilnem številu pristopate kot sotrudniki ali podporniki — od tega bode odvisna tudi njega kakovost.

Razven tega bilo je naše društvo z raznimi drugimi društvi v dotiki.

„Zvezi slovenskih učiteljskih društev“ je poročalo društvo o svojem društvenem stanju in k nje občnemu zboru v Celji poslalo sledeče delegate gg.: Adlešič, Armič, Bezljaj, Furlan, Gabršek, Kokalj, Ravninar.

„Družba Sv. Cirila in Metoda“ nam je uposlala okrožnico za nabiranje doneskov v svrhu družbine knjižnice za slovensko mladino.

„Matica Slovenska“ je podarila društvu iz svoje zaloge nekaj knjig za društveno knjižnico. Hvala jej! Akademično društvo „Slovenija“ slaveče nepozabnega vzornega pisatelja Franciška Erjavca je pre-jelo brzojavni pozdrav.

Društveni odbor je poslal deputacijo blagorodnemu g. deželnemu predsedniku baronu Andreju Winklerju povodom njegove desetletnice z iskrenimi čestitkami. Ob reguliranju učiteljskih plač ga je prosila deputacija njegove merodajne podpore.

Društveni odposlanci so izročili v zadnjem občnem zboru voljenemu častnemu članu g. Antonu Nedvêdu častno diplomo, katero je radostno sprejel in obljubil delovati v prid društva.

Za zasedanja deželnega zbora kranjskega vprašali so odbor nekateri gg. deželni poslanci, ako jim pre-pusti društvene prostore v posvetovanje zadev tičočih se deželnega zbora. Odbor se je radostno odzval tej prošnji — ne tako pa hišnik grof Blagaj — kateri je odločno protestoval proti temu odborovem ukrepu — a odbor mu je odgovoril z odpovedbo stanovanja.

Dalje je bilo društvo v dotiki z odborom za priditev slavnostnega večera na čast slovenskim poslancem o njih sestanku v Ljubljani. Na njegovo prijazno vabilo odposlal je odbor dva gg. tovariša,

*) Gospod tajnik je pozabil imenovati samega sebe, kajti on je bil vse leto marljiv sodelovalec in je imel s korekturo lista dosti posla, za katero delo mu presrečna zahvala. Uredn.

katera sta zastopala naše društvo pri omenjenem slavnostnem večeru.

Najtežje mi je pač poročati o izgubi nekaterih vrlih družtvenikov, v prvi vrsti o prerani smrti Frančiška Govekarja, nadučitelja v Šiški, podpredsednika našemu društvu itd., katerega plodonosno delovanje je itak popisalo spretno pero v našem glasilu. Društvo mu je položilo na krsto venec s trakom in odbor se je udeležil in corpore njegovega pogreba. Dalje je izgubilo društvo gospo Ernestino Pribil-Kernovo, učiteljico na mestni dekliški šoli v Ljubljani, katera se je odlikovala s svojim ljubeznjivim uprav kolegijskim ravnanjem in pa L. Arkota, učitelja v Sodražici. Blag jim spomin!

Temu poročilu pridam še nekaj statističnih podatkov. Društvo je štel v preteklem letu 1 častnega člana, 65 pravih, 2 podporna člana. Vse društveno delovanje sklepalo se je v 7 sejah ali pa sta manj važne stvari reševala društveni predsednik in tajnik.

Svojega poročila ne morem drugače skleniti, kakor s pozivom do našega učiteljstva, trdno se okleniti našega društva v to svrhu, da pokažemo javnosti, da poznamo svoje stanovske dolžnosti in da se zavedamo tudi svojih pravic. Združeni s č. duhovščino hočemo vzgajati nam izročeno dečo v prida ljudi, a odločno se hočemo upreti oni stranki, ki že nekaj časa ruje in podkopuje veljavo nekaterih zaslužnih domoljubov in se v zadnjem času tudi v zavedno učiteljstvo zaletuje. Priznati moram, da naše društvo v tej zadevi ni ničesar ukrenilo, ker je jedinstvi tako potreba, a zapomniti si hočemo protestujoč proti temu činu, kaj in kako napominana stranka o nas učiteljih misli.

(Dalje prih.)

Iz pedagogičnega društva v Krškem. IV. Pedagogični letnik je izšel s sledečo vsebino: 1. Jezikovni pouk v ljudski šoli. 2. Navod za risanje v ljudski šoli. 3. O šolski delarni. 4. Iz risarske izložbe v Norimberku. 5. Vpliv narave in hrane na zdravje človeško. 6. Pogled na slovensko pedagogično polje. 7. Društveno poročilo.

Letnina znaša 1 gld., cena letniku za neude 1 gld. 60 kr.

Letnino za III. leto so plačali: Dr. E. Volčič, sod. pristav v Žužemberku; P. Borštnik, učitelj v Hinjah. — Za IV. leto gospodičine učiteljice: Brvar Karolina, Dolinar (Sittig) Elv., Košenina Ludevika, Kotnik Avgusta, Pirnat Mila; nadučitelja Abram Lav. in Rupnik Ivan ter učitelji Dimnik Jak., Kecelj Alojzij, Kenda M., potem Rohrmann Jos., not. kand. v Kostanjevici in Vrhovnik Ivan, župnik v Št. Gotardu.

V društveni zalogi se dobé še sledeče knjige:

II. in III. pedagogični letnik po 1 gld. 50 kr. — Občno vzgojeslovje za 80 kr. — Občno ukoslovje za 80 kr. — Izkustveno dušeslovje za 80 kr. — Pouk o črtežih za 30 kr.

Vodstveni odbor „Pedagogičnega društva“ se je za tekoče leto tako le ustanovil: predsednik Fr. Gabrček, podpredsednik in tajnik Jos. Bezljaj, blagajnik Mar. Michel.

Iz radovljiskega okraja. Učiteljsko društvo radovljiskega okraja priredi 2. svečana t. l. II. svoj koncert v Lescah z jako zanimivim sporedom. Ker se ta koncert prireja v tako blag namen, kakor prvi, nadejamo se prav obilne udeležbe. Odbor.

Vestnik.

Imenovanje. Presvetli cesar je imenoval dvornega svetnika Antona grofa Pace, zeta g. deželnega predsednika barona Winklerja deželnim predsednikom v Bukovini. Ministerijalni svetnik dr. Eduard Ritter je imenovan sekcijiskim načelnikom, sekcijiski svetnik dr. Alfonza Heinefetter ministerijalnim svetnikom; ministerijalni svetnik dr. Beno vit. pl. David je dobil naslov in značaj sekcijskega načelnika, sekcijiski svetnik dr. Karl Lind pa naslov in značaj ministerijalnega svetnika.

Odlikovanje. Presvetli cesar je podelil povodom umirovljenja sekcijiskemu načelniku v naučnem ministerstvu Alojziju vit. pl. Hermannu komturni križ Frančišek-Jožefovega reda z zvezdo.

Osobne vesti. C. kr. profesor na mariborskem učiteljski g. Luka Lavtar je uvrščen v osmi dostojanstveni razred. — G. Konrad Maly je stalno dobil tretjo učno službo na štiri razredni deški ljudski šoli v Trziči. — Gdč. Olga Leškovic je prišla kot začasna učiteljica iz Št. Petra v Planino (logaški okraj).

Dar. G. dr. Fr. vitez Močnik, c. kr. deželni šolski nadzornik v pok. v Gradci, je kakor vsako leto, tudi letos poslal v podporo „Narodni šoli“ 15 gld. in „Vrteu“ 10 gld. Slava mu!

Šolstvo. Na ljudski šoli v Št. Juriji ob južni železnici izvrši se razdelitev šole za dečke in dekleta in na ljudskih šolah v Ločah in pri Sv. Lovrenci v slov. Goricah se priredi poučevanje v kmetijskih delih.

Naznanilo. Tovarišem, koji so obiskovali tečaj za deška ročna dela na Dunaji, naznanjam, da je g. Kristof Bruhns, učitelj mizarstva in oče g. vodje Alojzija Bruhnsa 26. vinotoka 1890 umrl. Blag bodi spomin dobremu starčku. R. i. p.! Ksaverij.

Iz vdovskega društva. Na mnogo vprašanj odgovarjamo: Vdovsko učiteljsko društvo se je sicer začelo l. 1860., a prvo vplačevanje je bilo še le l. 1861., tedaj bode 30. leto vplačevanja še le, ko bode vplačana letnina za l. 1891. Pri tej priliki opominjamo ude na prvi obrok vplačevanja, ki poteče že konec tega meseca. Kdor hoče pravice imeti, naj tudi dolžnosti do društva spolnuje. Sicer pa nova (nasvetovana) pravila niso še potrjena, romala so na Dunaj, od tod je pa dolga pot do Ljubljane. Odborova seja je bila 29. grudnia 1890. l.; sprejeta sta bila dva uda, izmed teh je le jeden plačal, kakor je obljubil, in kakor je bilo pogojeno, jeden prosilec se je odklonil. Odbor.

Enketo za dobavo slovenskih šolskih knjig je dne 7. t. m. sklical visoki deželni odbor. Te enkete so se pod predsedstvom g. deželnega odbornika dr. J. Vošnjaka udeležili gg. deželni šolski nadzornik J. Šuman, ravnatelj A. Senekovič, Fr. Wiesenthaler in J. Šubic, profesorji Fr. Levec, Fr. Orožen in S. Rutar, vadniški učitelj I. Tomšič, nadučitelj A. Žumer in učitelj I. Belè in A. Funtek. Enkete so se na ogled postavile in razdelile češke učne knjige, ki jih je nam poslal g. učitelj A. Jirák v Vinogradih pri Pragi. Glede ljudsko-šolskih knjig se je nastopno doseglo: g. nadzornik Fr. Levec spiše do konca tega leta „slovensko berilo“ za 7. in 8. razred, g. Tomšič preloži „peto računico“, gg. Razinger in Žumer sta sestavila „prvo berilo“ za jedno- do trirazredne ljudske šole, ki se že tiska. „Prva nemška slovnica“ Razinger-Praprotnik-Žumrova je v potrjenje predložena; ko bode potrjena, sestavi se „druga nemška slovnica“ (za 4. razred). G. ravnatelj Senekovič priredi do konca leta „prirodoslovja I. del“, g. prof. Orožen „zemljepisja“ I. in II. del; g. profesor Vrhovec se naprosi, da spiše „zgodovino“ po Gindely-Vavra. Glede „prirodopisne“ knjige se bode pregledal Lapajnetov rokopis, ki ga je ponudil. Poslovenjenje zemljepisnega „atlanta“ preskrbi g. prof. Rutar.

„**Glasbena Matica v Ljubljani**“. Zaznamek vseh muzikalij, katere je izdala „Glasbena Matica“ v Ljubljani od početka svojega obstanka, to je od leta 1873. do vstetega leta 1890. **A. Moški zbori. I. zvezek.** Partitura in glasovi. 1. Nedved Anton. „Mili kraj“ Domovina mili kraj! Moški zbor. 2. Dr. Ipavica Gustav. „Danici“. Al' na tujem tudi zvezda me poznaš? Bariton-solo in zbor. 3. Foerster Anton. „V tihi noči“. Pesem pojdi miloglasna. Čveterospev. 4. Gerbič Fran. „Mojemu rodu“. Done okrog veseli glasi. Moški zbor. Cena 50 kr. **II. zvezek.** Partitura. 1. Foerster Anton. „Slava Slovincem“. Naj viharja moč razsaja. Moški zbor. 2. Nedved Anton. „Moja rožica“. Lepše rožice rodila. Čveterospev. 3. Stoeckl Anton. „Opomin k petju“. Bratje zapojmo veselo. Moški zbor. 4. Foerster Anton. „Svet“. Če hočeš na sveti veselo živeti. Moški zbor. Cena 50 kr. **III. zve-**

zek a. Partitura. Stoeckl Anton. „V spomin Antont Janežiču o slovesnem razkritju spomenika v Lešah“. Na plošči iz mramorja zlatoblestečej. Kantata za moški zbor. Cena 15 kr. **III. zvezek b.** Partitura. P. Angelik Hribar. „Oče pojdite domu“. Moški zbor in bariton-solo. Cena 15 kr. **IV. zvezek.** Partitura. 1. Skraup J. „Kje dom je moj“. 2. Fabian Josip. „Prošnja“. Da te ljubim, ti je znano. Moški zbor. Čveterospev. 3. Vašak M. „Moj dom“. O ti moj dom, ti zemlja mila. Moški zbor. 4. Mašek Kamilo. „Pri zibelci“. Dete zatisni premile oči. Čveterospev. 5. Foerster Anton. „Milica“. Tak je sladka, tak je mila. Čveterospev. 6. Haertl A. „Večerna“. Pozdravljam te o j deklica. Čveterospev. 7. Nedved Anton. „Pozdrav“. Pozdravljam te gorenjska stran. Moški zbor in bariton solo. 8. Dr. Ipavica B. „Vojaska“. Kaj bliska se v jasnem. Moški zbor. 9. Dr. Ipavica B. „Brezi jadra“. Brezi jadra, brez krmila. Moški zbor. 10. Fleišman J. „Pod oknom“. Luna sije, kladvo bije. Čveterospev. 11. Dr. Ipavica B. „Domovini“. Bodi zdrava domovina. Dvospev, bariton solo in moški zbor. Cena 70 kr. (Dalje prih.)

Zahvala. Prav pristrčno se zahvaljujem vsem blagim prijateljem, znancem in vrlim sotrudnikom, ki ste se me pri mojem vstopu v pokoj spominjali, mi čestitali in srečo voščili. Bog ohrani tudi vse Vas vsigdar zdrave in vesele ter vstrajne in srečne pri Vašem prevažnem poklicu! Sprejmite moj pristrčni: „z B o g o m!“
Andrej Praprotnik.

Zahvala. Ker se mnogim čestiteljem povodom imenovanja za nadučitelja še nisem mogel pismeno odzvati, naj sprejmejo tem potem moje pristrčno zahvalo.
Andrej Žumer.

Zahvala. Slavna „Narodna šola“ v Ljubljani je preskrbela za malo vsotico novcev našo ubogo šolsko mladež zopet za jedno leto s potrebno šolsko robo, za kar se blagodejnemu zavodu v imeni ubogih šolskih otrok najsrčneje zahvalujeta šolsko voditeljstvo in krajni šolski svet.

Suhorje dne 30. grudna 1890.

Francišek Gross, učitelj.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 1347.

okr. š. sv. Na štirirazredni ljudski šoli v Vipavi je stalno ali začasno podeliti četrto učno mesto v IV. plačilnem razredu z naravnim stanovanjem.

Prosilci za to službo naj svoje pravilno obložene prošnje predpisanim potem semkaj vlagajo do 26. prosinca 1891. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojini
dne 1. prosinca 1891.

Št. 1782.

okr. š. sv. Na jednorazrednici v Voklem je stalno, eventualno začasno popolniti učiteljsko mesto z dohodki IV. plačilnega razreda.

Obrok za prošnje do 15. svečana 1891.

C. kr. okrajni šolski svet v Kranji.
dne 5. prosinca 1891.

Listnica uredništva.

G. L. v I. Lepa hvala, kakor vidite, dobro došlo. Prosimo, da ne pozabite na obljubljeni raz-

pravo. — G. G. na St. Ker je izšla o tej stvari brošura iz strokovnaške roke, ne kaže o tem zdaj še v „Učiteljskem Tovarišu“ pisati. Prosimo za kaj drugega. Lepa hvala za čestitko.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja na celi poli velike osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ prejema list za 2 gld. na leto, za 1 gld. na pol leta.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljano, Florijanske ulice št. 1; naročnino pa prejema g. Fr. Kokalj v Ljubljani na Bregu št. 16.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.